

## **СИНТАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ**

Обґрунтовано теоретичні та практичні засади загальної характеристики синталітики як комплексної наукової дисципліни, покликаної узагальнити різноманітні підходи до аналізу і синтезу інформації, вироблені в різних галузях наукових досліджень. Визначено сутність економічної синталітики, аргументовано передумови виникнення, сформульовано основні її принципи та критерії застосування.

**Ключові слова:** синталітичне пізнання, економічна синталітика, обліково-інформаційний процес, управління.

**Актуальність теми дослідження.** Глибокі структурні перетворення в Україні стали наслідком тривалих негативних соціально-економічних змін. В результаті сьогодні наша держава має серйозні проблеми, які пронизують весь господарський комплекс. У зв'язку з цим, виникла необхідність в системі інтелектуального осмислення явищ і процесів з метою її використання для подолання існуючих кризових тенденцій.

**Постановка проблеми.** В сучасній вітчизняній теорії і практиці ще не визначена загальноприйнята стратегічна концепція різногалузевої інтелектуальної діяльності на спільних науково-обґрунтованих засадах. Відтак, існує необхідність заповнити лакуни актуальних проблемних питань розробки і організації необхідного інструментарію та експлікації його переваг.

**Мета дослідження.** Обґрунтувати окремий термін, який би позначав назву загальної теорії інтелектуальної роботи, зокрема, дифініцією «синталітика» – від її складових синтезу і аналізу.

**Виклад основного матеріалу (результати досліджень).** Розкриття основних положень формування наукового ядра синталітики, а також механізму функціонування та розвитку системи прийняття рішень на її основі досягається шляхом вирішення завдань теоретичного та практичного характеру, а саме: 1) розробки науково-теоретичних положень синталітичного методу, призначеного для отримання інформації про навколишню реальність за допомогою глибокого проникнення в сутність явищ і процесів, розкриття законів та закономірностей їх виникнення, функціонування і розвитку; 2) узагальнення низки чинників синталітики як наукового напрямку і навчальної дисципліни, об'єднання їх до однієї типологічної моделі, що включає теоретичний та практичний рівні; 3) доведення, що синталітика – новий гносеологічний інтегрований напрям, який поєднує або частково використовує складові багатьох наук і приватних теорій; 4) аргументування передумов виникнення синталітики у зв'язку із все зростаючим поширенням використання сучасних систем штучного інтелекту, а також поступовим утвердженням інформаційного суспільства і нездатністю багатьох організаційних структур різних рівнів сформувати адекватну даному типу кон'юнктурних вимог систему забезпечення управління якісною інформацією; 5) розгляд феномена синталітики крізь призму гносеологічних аспектів, які

дозволяють розробити категорійно-понятійний апарат, встановити структурно-функціональні зв'язки, підтвердити трансцендентність меж дослідження системи осмислення діяльності та сформувати ієрархічну структурну композицію проблемо розв'язуючих приватних теорій, призначених для різногалузевих фахівців; 6) здійснення інтелектуального гайдингу окресленої синталітичної проблематики з допомогою синергічного та емерджентного підходів; 7) визначення структури синталітики, що являє собою результат організаційної і самоорганізаційної інтеграції гносеологічно-онтологічних концептів та дозволяє узгодити різнопредметні знання в несуперечливу єдність для розв'язання конкретних задач; 8) встановлення змістовного наповнення синталітики, обумовленого її видовою приналежністю до міждисциплінарних напрямів фундаментальної науки, яка проявляється у всебічному врахуванні економічних, соціальних, природно-екологічних, техногенних і антропогенних аспектів суспільних відносин на теоретичному і емпіричному рівнях пізнання сформованих штучно та гомеостатичних систем різної етимології; 9) виділення принципів і критеріїв синталітики на підставі різнонаукової методологічної платформи; 10) диференціація суб'єкта, об'єкта і предмета синталітики, а також основних положень організаційного та функціонального упорядкування її як системи; 11) дисперсування центральних понять синталітики, стрижневих лексем, споріднених словоформ, спільновживаних з іншими науками термінів, автентичних її неологізмів; 12) доведення іманентності системності синталітичного наукового напрямку, а також моделювання гайдингових рядів; 13) запропонування архітектури теоретико-методичного та практичного інструментарію синталітики, що прямо відповідає її коеволюційному характеру; 14) відстеження ендогенної та екзогенної коеволюції синталітики (фактографічне обґрунтування, що синталітика історично трансформується сама через ендогенну генезу внутрішніх сателітів, а також при їх безпосередній участі екзогенно коеволюціонує разом з іншими науками, в переважній більшості, економічними галузями знань управлінської, аналітичної, облікової та іншої спрямованості); 15) діагностування наукових підходів організації синталітики; 16) наукова агломерація числених відомостей історичної усталеності синталітичного терміну «аналіз», а також периферичність його антагоністу «синтезу»; 17) дослідження видового контексту економічної синталітики, обумовленого характером призначення та середовищем її використання; 18) розкриття аксіологічного імперативу економічної синталітики, що проявляється через: виявлення зв'язків, створення класифікацій, встановлення протиріч, виведення аналогій, визначення напрямів розвитку, оцінку якості, обчислення кількості, діагностику впливів, вивчення взаємозалежностей між всім наведеним; 19) підтвердження міждисциплінарності економічної синталітики, що переконливо сигналізує про фундаментальну і прикладну видову змістовність її метанаукової напратеності; 20) аксіоматизація дихотомії економічної синталітики, яка обумовлена дуальною природою явищ; 21) експлікація на прикладі синергетики та емерджентності дихотомічного принципу бініальності економічної синталітики, що використовується для опису її фундаментальних положень; 22) проведення компаративістської оцінки економічної синталітики, системного аналізу та теорії систем; 23) валідація праксеологічних засад автономності економічної синталітики; 24) ілюстрація практичними прикладами надзвичайної пластичності моделей економічної синталітики; 25) визначення пріоритетних

векторів наукових досліджень економічної синталітики та напрямів її розвитку в Україні.

Практичне вирішення зазначених завдань є основою бініальної (бінарної) парадигми економічної синталітики, що визначає зміст сучасних точок зору на інтелектуальне пізнання та креативне мислення, а також обґрунтовує функціональні засади розвитку системи прийняття рішень за її індикаторами, розширюючи можливості економіко-синталітичного інструментарію осмислення чинників отримання достовірного знання.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Узагальнюючи наведений матеріал необхідно зазначити, на основі наведеної фактуальності підстав виокремлення синталітичного пізнання, розкрита поліморфність синталітики, визначені її основні системоутворюючі поняття як галузі наукових знань та як виду практичної діяльності. Аксіоматизовано дихотомію економічної синталітики, обумовленої дуальною природою явищ. Експліковано синергетику та емерджентність дихотомічного принципу бініальності економічної синталітики. Встановлено міждисциплінарність економічної синталітики, що підтверджує фундаментальний і прикладний зміст її метанаукового спрямування. Розглянуто економіко-синталітичні технології та розкрито їх роль у вирішенні управлінських ситуацій. Аргументовано пріоритетні вектори наукових досліджень економічної синталітики напрямом її розвитку.

#### **Список використаної літератури:**

1. *Економічна синталітика : філософський дискурс становлення та розвитку : монографія* / [С. В. Бардаш, О. М. Костенко, В. М. Краєвський] ; за заг. ред. С. В. Бардаша – К. : ЦП Компринт, 2017. – 225 с.
2. *Інформаційна система управління сільськогосподарським підприємством : аналітичні індикатори формування і результативності* / [Камінська Т. Г., Краєвський В. М., Костенко О. М., Охріменко І. В., Савчук В. К.]. – К. : видавництво «Вік принт», 2016. – 270 с.
3. *Інформаційно-аналітичний процес : праксеологічний підхід* / [Савчук В. К., Костенко О. М., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 204 с.
4. *Краєвський В. М. Облікові системи : еволюція та вектор розвитку* / Краєвський В. М. – К.: «Аграр Медіа Груп», 2012. – 192 с.
5. *Обліково-інформаційне забезпечення управління функціонуванням сільськогосподарських підприємств : монографія* / Костенко О. М. – К. : видавництво «Вік принт», 2017. – 350 с.